

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף לט

(בעמוד הקודם)

רב פפא אמר שבשלושת המתנות האחרונות של חטאת, יש דין של כיבוס (= אם ניתז הדם על הבגד של הכהן לפני שגמר לתת את שלושת המתנות, צריך לכבס את הבגד בעזרה). רב פפא הביא ראייה לדבריו ממשנה לקמן, שאם ניתז הדם שראוי להינתן על הקרן על הבגד של הכהן, הוא טעון כיבוס. למרות שכבר ניתנה המתנה הראשונה!

הגמרא דחתה את ראייתו, והוכיחה שהמשנה הנ"ל הולכת בשיטת רבי נחמיה, הסובר שהמקריב את שיירי הדם (האמורים להשפך ביסוד) בחוץ חייב. כי לשיטתו השיריים נחשבים כמו הדם העיקרי. ואם כן לשיטתו גם מובן, מדוע אם ניתז הדם לאחר נתינה על הקרן הראשונה הוא טעון כיבוס, כי אפילו דם השיריים שראוי להשפך ביסוד טעון כיבוס!

קושיא: אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה מידי דהוי איברים ופדרים, לענין כיבוס מי שמעת ליה? רבי נחמיה רק אמר שהמקריב אם דם השיריים בחוץ חייב. והטעם כי כמו שחייב על הקטרת איברים ופדרים בחוץ למרות שאינם דם, בגלל שהם ראויים להעלות על המזבח, כך גם המקטיר את דם השיריים בחוץ חייב למרות שאינו מכפר בגלל שהוא צריך להשפך ליסוד. אבל היכן שמענו שרבי נחמיה סובר שאם ניתז דם השיריים טעון כיבוס?

תירוץ: אין. והתניא וכו': אכן שמענו. וכך כתוב בכרייתא הבאה. דמים הטעונים שפיכה ביסוד, טעונים כיבוס אם ניתז דם מהם על הבגד. ואם שפך אותם ליסוד במחשבת פיגול, המחשבה מועילה לפסול את הקרבן. ו'המעלה' כלומר מקטיר מהם בחוץ חייב.

אבל דמים פסולים הנשפכין לאמה שבעזרה, אין טעונון כיבוס ואין מחשבה מועלת בהן והמעלה מהן בחוץ פטור. עד כאן הברייתא. ומי שמעת שאמר שהמעלה מדם השיריים בחוץ חייב? זהו רבי נחמיה. ואם כן הברייתא הזו היא רבי נחמיה, והיא אומרת שאם ניתז דם השיריים הבגד טעון כיבוס.

קושיא: ומחשבה מועלת בהן? והתניא יצאו שירים וכו': אם מדובר בברייתא הזו בדם השיריים הנשפך ליסוד, איך יתכן שמחשבת פיגול מועילה בדם הזה? והרי כתוב בברייתא אחרת - יצאו שיריים והקטרת אימורין שאינם מעכבין את הכפרה, ולכן אין מחשבת פיגול מועילה לפגל בהן!

כי תניא היא בשלש מתנות שבחטאת: אלא בהכרח צריך לומר שהברייתא שהבאנו למעלה (כראייה לשיטת רבי נחמיה), אינה מדברת על דם השיריים. אלא על דם של שלושת המתנות בחטאת (לאחר שניתנה המתנה הראשונה), שצריך לתת אותם על קרנות המזבח. ולכן מחשבת פיגול מועילה בהם, וגם דם שניתז מהם טעון כיבוס.

ואם כן אין לנו ראייה לשיטת רבי נחמיה. וחוזרת הקושיא מניין לנו שרבי נחמיה סובר שדם השיריים טעון כיבוס?

קושיא: אי הכי טעונון יסוד? לקרן אזלי! אם מדובר בדם שלושת המתנות, מדוע אומרת הברייתא 'דמים הטעונים יסוד'? הרי הדם הזה טעון נתינה על קרנות המזבח!

תירוץ: אימא ניטענין יסוד: כוונת הברייתא לדם שיהא טעון בהמשך יסוד, והיינו דם שלושת המתנות שלאחר שיתנו אותו על קרנות המזבח הוא יהיה טעון יסוד.

קושיא: ומחשבה מועלת בהן? האמרת לא שרי' ולא מפגלא ולא עיילא לגואי כסופן: ועדיין איך יתכן לומר שמחשבת פיגול מועילה בדם שלושת המתנות? והרי אמרנו למעלה שבשלושת המתנות יש את הדינים הבאים;

לא שריא - הם לא מתירות את הקרבן, כי הוא כבר הותר במתנה הראשונה. **ולא מפגלא** - אם לאחר הנתינה הראשונה חשב באחת מהן מחשבת פיגול, הקרבן כבר לא מתפגל. **ולא עיילא לגואי** - אם לאחר הנתינה הראשונה הכניס את אחת המתנות להיכל, הקרבן לא נפסל משום 'חטאת שנכנס דמה לפנים'.

תירוץ: אלא כי תניא ההיא בדמים הפנימים: אלא הברייתא מדברת על דם חטאת הפנימית, וכמאן דאמר ששפיכת השיריים שלה מעכבת. ולכן גם מועילה מחשבת פיגול בדם הזה.

קושיא: אבל בדמים החיצונים מאי? פטור. אדתני דמים הנשפכין לאמה ליפלוג וליתני בדידה כמה דברים אמורים בדמים הפנימים אבל בדמים החיצונים פטור: אך מדוייק מכאן שבשיירי דם חטאת החיצונה אין את שלושת הדינים הנ"ל. ואם כן מדוע הוצרך התנא לומר חילוק בין דם הנשפך ליסוד שיש בו את שלושת הדינים הנ"ל, לדם הנשפך לאמה שבו אין את הדינים הנ"ל? היה עליו לומר את החילוק הזה באותו נושא שבו הוא מדבר, דהיינו בין דם חטאת הפנימית לדם חטאת החיצונה!

תירוץ: הא מני רבי נחמיה היא דאמר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב, ולא מתני ליה תלתא פטורי לבהדי תלתא חיובי: הברייתא הולכת בשיטת רבי נחמיה הסובר ששיריים של חטאת חיצונה שהקטירם בחוץ חייב. ולפי זה אין חילוק בשלושת הדינים בין חטאת פנימית לחיצונה, אלא ישנם רק שני חילוקים. כי בדין של מעלה בחוץ בשתיהן חייב. ומכיון שהתנא רצה לומר חילוק בשלושת הדינים, הוא נקט את החילוק בין דם הנשפך לאמה דוקא, כי המקטיר אותו בחוץ פטור.

*

רב פפא הביא ראייה לדבריו ממשנה לקמן האומרת שאם ניתז דם מהקרן או מהיסוד על הבגד, הוא אינו טעון כיבוס. מדייק רב פפא, משמע שדוקא בגלל שהדם ניתז לאחר שהוא כבר ניתן על הקרן, הוא לא טעון כיבוס. אבל אם ניתז דם שעדיין ראוי להינתן על הקרן, הבגד כן טעון כיבוס. למרות שכבר ניתנה המתנה הראשונה!

הגמרא דחתה את הראייה, וטענה שהמשנה הנ"ל הולכת בשיטת רבי נחמיה. כי קשה, לדברי רב פפא יש לדייק גם את הדין של היסוד. שדוקא אם ניתז הדם לאחר השפיכה ליסוד, אינו טעון כיבוס. אבל אם ניתז מהדם שעדיין ראוי להינתן ליסוד, כן טעון כיבוס. וזה לא יתכן! (כי כתוב "אשר יזה" והדם הזה כבר הוזה על קרנות המזבח!)

רבינא אמר: כשכתוב במשנה דם שניתז 'מן הקרן' אינו טעון כיבוס, הכוונה מהקרן ממש כלומר לאחר שכבר ניתן הדם על הקרן. ולכן צודק רב פפא בדיוק שלו שאם הדם ראוי להנתן על הקרן, הוא כן טעון כיבוס. אבל כשכתוב במשנה שדם שניתז 'מן היסוד' אינו טעון כיבוס, הכוונה דם הראוי להנתן ביסוד, ולא דם שכבר ניתן ביסוד. וממילא אין קושיא על רב פפא.

אמר ליה רב תחליפא בר גזא לרבינא - אימא אידי ואידי ראוי הוא: אולי בשני המקרים כוונת המשנה לדם שראוי להנתן? והיינו גם בדם שניתז מהקרן הכוונה ראוי להנתן על הקרן, ובכל אופן הוא פטור מכיבוס. ושלא כדברי רב פפא.

רבינא משיב: האי מאי? השתא ראוי לקרן אמרת לא, ראוי ליסוד מיבעיא? אם המשנה אומרת שדם שראוי לקרן אינו טעון כיבוס, וכי היא צריכה לומר שדם שיריים הראוי להשפך ביסוד אינו טעון כיבוס? כל שכן הוא! אלא בהכרח כוונת המשנה 'מן הקרן' מן הקרן ממש, אבל 'מן היסוד' מן הראוי ליסוד.

*

למדנו במשנה - כל הניתנין על מזבח הפנימי נו': אם חיסר אחת מן המתנות לא כיפר.

ת"ר ועשה כאשר עשה וכו': נאמר בפרשת 'פר העלם דבר של ציבור' שצריך לעשות את עבודותיו כמו 'פר כהן משיח'. לאחר מכן חוזרת התורה בפר העלם דבר של ציבור שוב ואומרת **"וְעִשָּׂה לְפָרֹךְ כַּאֲשֶׁר עִשָּׂה לְפָרֹךְ הַחֲטָאתָ כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ וְכִפֹּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם"** כלומר יעשה את פר העלם דבר של ציבור כמו שעשה לפר כהן משיח שנזכר בפרשה הקודמת. על כך שואלת הברייתא מה הפסוק הזה בא ללמד?

אלא יש לפרש את הפסוק כך. **"ועשה כאשר עשה"** דהיינו הפסוק בא לכפול את הדבר ולהדגיש שעל הכהן לעשות את כל מה שנאמר בפרשה והדבר מעכב! ואם כן הפסוק בא ללמד שאם חיסר הכהן אחת מכל המתנות לא עשה ולא כלום.

שואלת הברייתא: אין לי אלא מתן שבע שמעכבות בכל מקום מתן ד' מניין? אולי הפסוק מדבר דווקא על שבע הזאות על הפרוכת שמעכבות בכל מקום (להלן יתבאר המקור לכך). ומניין לארבע המתנות הניתנות על המזבח הפנימי שמעכבות?

("ועשה כאשר עשה") בהזאות ולא בסמיכה ושיריים? ומשיבה: אמרת פוסל אני בהזאות שמעכבות בכל מקום, ומכשיר אני בסמיכה ושירים שאין מעכבות בכל מקום: (כי 'שיריים' של חטאת החיצונה אינן מעכבות לכו"ע).

עד כאן הברייתא. ובדף הבא הגמרא תבאר אותה.